

TĂNG CƯỜNG HIỆU QUẢ CÔNG TÁC TUYÊN TRUYỀN, PHỔ BIẾN PHÁP LUẬT HÌNH SỰ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN THANH TÙNG*

Ngày nhận bài: 18/10/2017

Ngày phản biện: 28/10/2017

Ngày đăng bài: 25/12/2017

Tóm tắt:

Bài viết phân tích làm rõ thực trạng công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự ở Việt Nam hiện nay. Qua đó, đề xuất một số giải pháp giúp nâng cao hiệu quả với công tác tuyên truyền, phổ biến đưa pháp luật hình sự nhằm đưa pháp luật hình sự vào cuộc sống, góp phần tích cực vào công cuộc đấu tranh, phòng chống tội phạm ở Việt Nam hiện nay**.

Từ khóa:

Tuyên truyền, phổ biến, pháp luật hình sự.

Abstract:

The article analyzes the current situation of the propagation and dissemination of criminal law in Vietnam. Thereby, proposing a number of solutions to improve efficiency with the propaganda and dissemination of the application of criminal law in order to bring the criminal law into life, actively contributing to the fight against crime in Vietnam today.

Keywords:

Dissemination, criminal law.

1. Vai trò của công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự

- *Góp phần kết nối pháp luật hình sự với nhận thức và hành vi của người dân trong xã hội.*

Bộ luật Hình sự là sản phẩm của quá trình xây dựng pháp luật, xác lập lên một hệ quy tắc hành vi cho các chủ thể trong xã hội, khi tham gia vào những quan hệ pháp luật nhất định. Các quan hệ xã hội mà pháp luật hình sự bảo vệ khá đa dạng và phức tạp và biến đổi không ngừng. Để phù hợp với thực tiễn đó, Nhà nước ta đã ban hành Bộ luật Hình sự năm 1999, 2015, sửa đổi và bổ sung năm 2009, 2017 cho phù hợp. Để hiện thực hóa quy định của Bộ luật Hình sự, cần có quá trình thực hiện pháp luật một cách chủ động, tích cực thông qua các hành vi hợp pháp của các chủ thể.

Tuy nhiên, từ nhiều lý do, các chủ thể pháp luật hoặc là vi phạm, không thực hiện, thậm chí không biết đến các quy định pháp luật hình sự, dẫn đến hiệu quả, hiệu lực thi hành thấp.

* ThS., Viện Nhà nước và Pháp luật; Email: nguyenthantung.isl.vn@gmail.com

** Nội dung trình bày của bài viết nằm trong khuôn khổ Nhiệm vụ cấp Bộ 2016 - 2017: “Cơ sở lý luận và thực tiễn của việc thực hiện hiệu quả BLHS 2015” của Viện Nhà nước và Pháp luật do TS. Phạm Thị Thúy Nga làm chủ nhiệm.

Vậy nên, một trong những kênh quan trọng giúp cải thiện tình trạng trên là phải tiến hành công tác tuyên truyền phổ biến¹. Bởi bản chất của hoạt động tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự là tác động một cách có hệ thống khiến cho các chủ thể có kiến thức về luật hình sự, thói quen hành xử và tuân thủ quy định của Bộ luật Hình sự. Nhờ tuyên truyền phổ biến mà Bộ luật Hình sự đến được với mọi người, chuyển các quy định trên giấy vào thực tiễn nhờ quá trình nhận thức và thực hiện hành vi, làm cho Bộ luật Hình sự thực sự phát huy tác dụng trong đời sống.

- Góp phần bảo vệ và duy trì trật tự phát triển xã hội.

Nhờ có tuyên truyền, phổ biến mà Bộ luật Hình sự đi vào thực tiễn cuộc sống, trở thành nhận thức đúng đắn, hành vi hợp pháp của các chủ thể. Đó không chỉ là việc đảm bảo quyền, lợi ích hợp pháp của các chủ thể, mà chính là việc bảo vệ sự sống của Bộ luật Hình sự. Bộ luật Hình sự mới đây nhất được ban hành năm 2015, sửa đổi bổ sung năm 2017 phải được thực hiện, phải biến thành phương tiện để người dân thực hiện quyền của mình, phải là công cụ để Nhà nước điều chỉnh các quan hệ xã hội. Thực tiễn đời sống xã hội sẽ lại phát sinh những nhu cầu điều chỉnh pháp luật hình sự đối với các đối với các quan hệ xã hội. Thông qua đó, giúp các quy định của Bộ luật Hình sự ngày càng hoàn thiện.

- Góp phần nâng cao trách nhiệm của Nhà nước, các chủ thể khác trong việc xây dựng và phát triển một xã hội sống và làm việc theo pháp luật.

Tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự một mặt nâng cao nhận thức cho người dân, một mặt gia tăng áp lực đối với các cơ quan công quyền và những người có chức vụ quyền hạn. Việc triển khai thi hành Bộ luật Hình sự không chỉ hiểu theo nghĩa chỉ là hoạt động của của các cơ quan tiến hành tố tụng mà còn bao hàm nghĩa các cơ quan công quyền, cơ quan tiến hành tố tụng phải tuân thủ và triển khai áp dụng đúng tinh thần, nội dung quy định của Bộ luật Hình sự, góp phần bảo vệ có hiệu quả các quyền con người, quyền cơ bản của công dân, đề cao hiệu quả phòng ngừa và tính hướng thiện trong việc xử lý người phạm tội.

- Góp phần bảo vệ các chuẩn mực của xã hội, bảo vệ trật tự công cộng.

Suy cho cùng, giá trị cao nhất của các chuẩn mực xã hội như pháp luật, đạo đức, phong tục, tập quán, chính trị, thẩm mỹ đều gặp nhau ở một điểm, đó là tôn trọng nhân phẩm, phẩm giá, các quyền và lợi ích thiết thân của con người, hướng đến sự an toàn bền vững và phát triển xã hội.

Về mặt lý thuyết, pháp luật nói chung và pháp luật hình sự nói riêng không tự mình tạo ra những giá trị đạo đức, nhưng chúng có xu hướng tiệm cận đến các giá trị, chuẩn mực đạo đức, tham gia đóng vai trò tích cực trong việc bảo vệ các giá trị, chuẩn mực đạo đức.

Bên cạnh đó, công tác tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự còn đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành ở đối tượng tuyên truyền, phổ biến những hiểu biết nhất định về sự thống nhất về chính trị tư tưởng mà Bộ luật Hình sự chứa đựng.

¹ Phạm Thị Duyên Thảo, *Các khía cạnh xã hội của hoạt động giáo dục pháp luật*, Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 18 (322) T9/2016, tr.23-24.

2. Thực trạng hoạt động tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự ở Việt Nam hiện nay

Về cơ sở pháp lý, Luật phổ biến, giáo dục pháp luật 2012 và các văn bản chi tiết, hướng dẫn thi hành là những văn bản trực tiếp điều chỉnh hoạt động tuyên truyền, phổ biến pháp luật nói chung, trong đó có pháp luật hình sự. Đặc biệt, Luật tuyên truyền phổ biến đề cao trách nhiệm Nhà nước trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật cho người dân và các chủ thể khác trong xã hội².

Đối với Bộ luật Hình sự 2015 được thông qua ngày 27/11/2015, Nghị quyết 109/2015/QH13 của Quốc hội ngày 27/11/2015³ và các văn bản hướng dẫn, triển khai thi hành Bộ luật Hình sự là cơ sở pháp lý trực tiếp khởi xướng cho hoạt động tuyên truyền phổ biến Bộ luật Hình sự mới ở Việt Nam hiện nay.

Hoạt động tuyên truyền pháp luật hình sự ở Việt Nam hiện nay được thực hiện thông qua rất nhiều hình thức đa dạng, phong phú khác nhau như:

- Hợp báo, thông cáo báo chí.
- Phổ biến pháp luật trực tiếp; tư vấn, hướng dẫn tìm hiểu pháp luật; cung cấp thông tin, tài liệu pháp luật.
- Thông qua các phương tiện thông tin đại chúng, loa truyền thanh, internet, pa-nô, áp-phích, tranh cổ động; đăng tải trên Công báo; đăng tải thông tin pháp luật trên trang thông tin điện tử; niêm yết tại trụ sở, bảng tin của cơ quan, tổ chức, khu dân cư.
- Tổ chức thi tìm hiểu pháp luật.
- Thông qua công tác xét xử, xử lý vụ án hình sự, hoạt động tiếp công dân, giải quyết khiếu nại, tố cáo của công dân và hoạt động khác của các cơ quan trong bộ máy nhà nước; thông qua hoạt động trợ giúp pháp lý, hòa giải ở cơ sở.
- Lồng ghép trong hoạt động văn hóa, văn nghệ, sinh hoạt của tổ chức chính trị và các đoàn thể, câu lạc bộ, tủ sách pháp luật và các thiết chế văn hóa khác ở cơ sở.
- Thông qua chương trình giáo dục pháp luật trong các cơ sở giáo dục của hệ thống giáo dục quốc dân...⁴

Như vậy, có thể nói cơ sở pháp lý cho hoạt động tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự ở Việt Nam được hình thành tương đối đầy đủ hoàn thiện, góp phần quan trọng đưa pháp luật hình sự vào cuộc sống, hình thành ý thức của các chủ thể, từ đó tuân thủ pháp luật nói chung, pháp luật hình sự nói riêng một cách tự nguyện và chủ động.

Những năm gần đây, công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật nói chung, pháp luật hình sự nói riêng đạt có nhiều điểm tích cực rất đáng được ghi nhận. Công tác giáo dục pháp luật trong nhà trường được chú trọng và tăng cường hơn, ngày càng đi vào nền nếp. Bộ Giáo

² Xem thêm Khoản 1, Điều 3 Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật năm 2012.

³ Xem thêm Nghị quyết 109/2015/QH13 của Quốc hội ngày 27/11/2015 về việc triển khai thi hành Bộ luật Hình sự 2015.

⁴ Xem thêm Điều 11 Luật phổ biến, giáo dục pháp luật 2012.

dục và Đào tạo đã chỉ đạo rà soát nội dung, chương trình, giáo trình, tài liệu theo tinh thần đổi mới chương trình giáo dục; thực hiện kiện toàn đội ngũ giáo viên dạy môn đạo đức, giáo dục công dân, giảng viên dạy môn học pháp luật; kết hợp giáo dục chính khóa với các hoạt động ngoại khóa, ngoài giờ lên lớp; lồng ghép Tuyên truyền phổ biến thông qua các tiết học, hoạt động sinh hoạt dưới cờ và nhiều hoạt động khác. Định kỳ hàng năm, Bộ Giáo dục và Đào tạo và Bộ Tư pháp tổ chức tập huấn kiến thức pháp luật, kỹ năng Tuyên truyền phổ biến cho giảng viên, giáo viên dạy môn pháp luật, môn giáo dục công dân, cán bộ quản lý giáo dục....

Trong giai đoạn 2011 - 2015, các hình thức tuyên truyền, phổ biến truyền thống tiếp tục được duy trì, đẩy mạnh, trong đó tập trung vào các hình thức: Phổ biến pháp luật trực tiếp thông qua hội nghị, hội thảo, tọa đàm, các lớp tập huấn. Bên cạnh đó, ở trung ương, một số hình thức tuyên truyền, phổ biến mới, có hiệu quả được áp dụng như: Giải đáp pháp luật qua thư điện tử, thực hiện các buổi giao lưu trực tuyến trên mạng Internet; giải đáp vướng mắc của doanh nghiệp và người dân trên cổng thông tin điện tử, qua điện thoại; tổ chức đối thoại chính sách, pháp luật với doanh nghiệp. Hệ thống cơ sở dữ liệu quốc gia về pháp luật được xây dựng và đã đi vào hoạt động cung cấp kịp thời văn bản phục vụ nhu cầu quản lý nhà nước, phổ biến pháp luật của cơ quan, tổ chức, cá nhân. Các địa phương cũng đã có nhiều tìm tòi, sáng tạo áp dụng một số hình thức mới, hiệu quả như: ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác tuyên truyền, phổ biến (Thanh Hóa, Cao Bằng); thực hiện chương trình tư vấn pháp luật trực tiếp trên sóng phát thanh (Vĩnh Long, Bến Tre, Đồng Tháp...)⁵.

Tuy nhiên, thực tiễn hoạt động tuân thủ pháp luật nói chung, pháp luật hình sự nói riêng vẫn còn nhiều tồn tại như: sự hình thành các tổ chức, băng, nhóm tội phạm có chiều hướng gia tăng, tính chất các loại tội phạm ngày càng nghiêm trọng, phức tạp, hậu quả của tội phạm ngày càng lớn, tội phạm là thanh thiếu niên, người trẻ tuổi gia tăng⁶... Điều này xuất phát từ nhiều nguyên nhân, trong đó có nguyên nhân từ công tác tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật.

Lâu nay, công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự người ta mới chỉ tính đến độ phủ rộng của các kênh tuyên truyền, phổ biến mà ít chú ý đến tính hiệu quả và khả thi của nó. Ví dụ: những vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn, nơi sinh sống của cộng đồng các dân tộc ít người, công tác tuyên truyền phổ biến không thể chỉ qua internet, phát thanh truyền hình mà đạt được hiệu quả. Người dân vẫn cứ “nại” ra lý do trình độ hiểu biết kém, chưa được tuyên truyền, phổ biến mà có những hành vi vi phạm pháp luật hình sự. Đó là chưa kể đến sự khác biệt về ngôn ngữ, thói quen sinh hoạt, lối ứng xử của người dân mỗi vùng miền trên toàn lãnh thổ quốc gia Việt Nam⁷.

⁵ ThS. Phan Hồng Nguyên, *Công tác phổ biến, giáo dục pháp luật giai đoạn 2011-2015 và định hướng phát triển*, Tạp chí Dân chủ và Pháp luật, link: <http://tcdcp.l.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/thi-hanh-phap-luat.aspx?ItemID=244> truy cập ngày 21/12/2017.

⁶ Xem thêm Link: <http://www.hvcsnd.edu.vn/vn/Acedemy/Trung-tam-NC-TPH-va/214/2079/75-toi-pham-hinh-su-la-nguoi-tre.aspx> truy cập ngày 01/03/2017.

⁷ Xem thêm Link: <http://cand.com.vn/Xa-hoi/Bai-hoc-dau-long-ve-su-kem-hieu-biet-201473/> truy cập ngày 01/03/2017.

Bên cạnh đó, các nhà làm chính sách hình sự cũng chưa thực sự tính toán đến những khác biệt về phong tục, tập quán giữa các vùng miền, các tộc người. Mỗi tộc người sinh sống trên lãnh thổ Việt Nam đều có những hệ thống các quy phạm điều chỉnh riêng từ lâu. Việc áp đặt thống nhất quy phạm pháp luật hình sự bắt buộc tuân thủ với tất cả người dân trở thành vấn đề khá nhạy cảm, nếu như chính quyền áp dụng các biện pháp cứng rắn đối với người dân khi họ vi phạm pháp luật hình sự.

Công tác tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự tỏ ra kém hiệu quả một phần quan trọng là do các nhà làm luật chưa nhận thức đúng đắn đến giá trị của văn hóa, tín ngưỡng, tôn giáo. Cần thấy rằng, hệ thống hình phạt quy định trong Bộ luật Hình sự rất nghiêm khắc. Chúng ta có hình phạt cảnh cáo, phạt tiền, trục xuất, án treo, tù có thời hạn, tù chung thân, thậm chí là tử hình⁸. Tuy nhiên, chỉ với việc tăng mức hình phạt là chưa đủ để khiến người dân vì thế mà không vi phạm pháp luật. Các nghiên cứu về tín ngưỡng, tôn giáo chỉ ra rằng: bản chất của con người có xu hướng luôn hướng đến “tính thiêng” và chính tính thiêng đó giúp kiềm chế tính ác trong con người, hạn chế việc xâm phạm các quyền và tự do của chủ thể khác⁹. Những giá trị mà tín ngưỡng, tôn giáo mang lại như: giá trị cố kết cộng đồng; giá trị hướng về cội nguồn; giá trị cân bằng đời sống tâm linh; giá trị sáng tạo và thụ hưởng văn hóa; giá trị bảo tồn và trao truyền văn hóa đã là một sự thực không thể phủ nhận.

Như vậy, rõ ràng chúng ta không thể phủ nhận vai trò của tín ngưỡng, tôn giáo đối với việc hình thành ý thức chấp hành pháp luật nói chung, pháp luật hình sự nói riêng. Trong khi đó, các quan điểm xây dựng pháp luật về tín ngưỡng tôn giáo còn khắt khe, coi tôn giáo là “thuốc phiện của nhân dân” luôn tiềm ẩn nguy cơ chống lại Nhà nước và uy hiếp sự lãnh đạo của Đảng cầm quyền. Từ đó, quy định của pháp luật liên quan đến tín ngưỡng, tôn giáo khi ban hành có xu hướng tăng cường sự kiểm soát của Nhà nước, đôi khi gây nên sự can thiệp không cần thiết vào sinh hoạt tín ngưỡng, tôn giáo vốn lành mạnh của cộng đồng dân cư.

Bên cạnh đó, cũng nên thẳng thắn nhìn nhận rằng thói quen, cách nghĩ, cách nhìn của nhân dân đối với pháp luật hình sự là một trong những nguyên nhân ảnh hưởng đến hiệu quả của công tác tuyên truyền pháp luật hình sự ở Việt Nam hiện nay. Người dân thường chỉ quan tâm tới pháp luật hình sự khi bản thân họ phải rơi vào tình thế sự việc miễn cưỡng, lợi ích bị xâm hại... dính líu tới pháp luật, có thể bị truy cứu trách nhiệm hình sự¹⁰.

Khâu tổ chức thực hiện tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự cũng là một yếu tố ảnh hưởng tới hiệu quả của công tác tuyên truyền. Các kết quả đánh giá cho thấy nội dung, hình thức, phương pháp phổ biến giáo dục pháp luật chậm đổi mới so với thực tiễn, nhất là trước sự phát triển như vũ bão của công nghệ thông tin, thậm chí có lúc chưa sát với nhu cầu và yêu cầu định hướng dư luận xã hội. Thực tiễn đã chứng kiến đôi khi việc tuyên truyền phổ biến

⁸ Xem thêm Điều 32 Bộ luật Hình sự 2015.

⁹ ThS. Nguyễn Thanh Tùng, Quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam hiện nay, *Tạp chí Khoa học Nội vụ*, số 15, 12.2016, tr.40.

¹⁰ Ths. Đỗ Chí Hiếu, Nâng cao hiệu quả công tác phổ biến, giáo dục pháp luật cho quần chúng nhân dân trong giai đoạn hiện nay, *Tạp chí Dân chủ và Pháp luật*, link: <http://tcdcpl.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/thi-hanh-phap-luat.aspx?ItemID=246> truy cập ngày 25/03/2017.

pháp luật hình sự vô tình còn kích thích gia tăng tình hình tội phạm: sự tràn lan thông tin cướp, giết, hiếp... trên internet và các phương tiện thông tin truyền thông nhằm thu hút người theo dõi, đã gây ra những ám ảnh không hề nhỏ đối với trẻ em, từ đó dẫn đến nguy cơ lệch lạc về hành vi, tiềm ẩn nguy cơ gia tăng hành vi phạm tội của người chưa thành viên, nhất là những khu vực môi trường xã hội nhiều bất ổn¹¹.

Bên cạnh đó, nguồn nhân lực thực hiện phổ biến giáo dục pháp luật còn hạn chế, cả về kỹ năng, nghiệp vụ và tính chuyên nghiệp. Hoạt động tập huấn, bồi dưỡng mặc dù được tổ chức thường xuyên hơn nhưng chưa đa dạng và sát thực với nhu cầu. Hiệu quả phổ biến giáo dục pháp luật chưa cao, thiếu trọng tâm, trọng điểm; chưa khuyến khích, huy động được mọi nguồn lực xã hội tham gia. Việc triển khai thi hành Luật Phổ biến giáo dục pháp luật, các chương trình, đề án còn chậm, chưa tạo chuyển biến căn bản trong ý thức tuân thủ, chấp hành pháp luật. Một số Bộ, ngành, địa phương còn lúng túng trong tổ chức thực hiện; thiếu liên kết và chưa sát nhiệm vụ chính trị; chưa gắn kết với công tác xây dựng, thi hành pháp luật; chưa phát hiện kịp thời và đề xuất xử lý điểm nghẽn, vướng mắc, bất cập từ thực tiễn. Hoạt động của Hội đồng phối hợp phổ biến giáo dục pháp luật các cấp còn hình thức, chưa hiệu quả; chưa ứng dụng mạnh mẽ công nghệ thông tin trong phổ biến giáo dục pháp luật. Hoạt động phối hợp với cơ quan, phương tiện truyền thông chưa thường xuyên¹².

3. Một số kiến nghị nâng cao hiệu quả hoạt động tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự ở Việt Nam hiện nay

Cần phải thấy rằng, mục đích của tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự là nhằm tới mục tiêu hình thành ý thức tự giác và chủ động tuân thủ các quy định được ghi nhận trong Bộ luật Hình sự. Thực tế chứng minh rằng, việc triển khai thi hành một đạo luật khi được cộng đồng người dân đón nhận bao giờ cũng mang lại kết quả tốt đẹp và tốn ít chi phí nhất. Trên cơ sở phân tích thực trạng ở trên, để cộng đồng có hành động tự giác tuân thủ các quy định của pháp luật hình sự, công tác tuyên truyền phổ biến cần tập trung chú ý một số vấn đề sau:

- *Thứ nhất*, cần chú trọng nhiều hơn tính hiệu quả và khả thi của các hình thức tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự. Công tác tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự cần tính đến những đặc thù về vùng miền, thói quen sinh hoạt, phong tục tập quán, môi trường sống, môi trường giáo dục, tâm lý xã hội... của các nhóm đối tượng khác nhau để từ đó thiết kế, xây dựng những hình thức, biện pháp tuyên truyền cho phù hợp. Những vùng cư trú của người dân tộc ít người (thiểu số)¹³, từ trước đến nay thường sử dụng luật tục và các phong tục tập quán sống của địa phương để điều chỉnh các quan hệ xã hội phát sinh trong đời sống hàng

¹¹ Xem thêm link: <http://soha.vn/cu-dan-mang/nay-cac-nha-bao-hay-thoi-cuopgiethieplo-hang-di-20130621074939675.htm> truy cập ngày 20/03/2017.

¹² Xem thêm Đỗ Xuân Lâm, *Quản lý nhà nước về Phổ biến, giáo dục pháp luật thực trạng và giải pháp nâng cao hiệu quả*, link: <http://tuyên truyền phổ biến.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/trao-doi-kinh-nghiem.aspx?ItemID=73> truy cập ngày 03/03/2017.

¹³ So với tộc người Kinh, các tộc người khác chỉ ít hơn về số lượng chứ không ở thế yếu, nên không thể gọi là dân tộc thiểu số. Bên cạnh đó, khái niệm dân tộc vốn chỉ gắn với Quốc gia – dân tộc. Ví dụ: dân tộc Việt Nam, dân tộc Trung Quốc.

ngày¹⁴. Luật tục của cư dân bản địa có một số điều cấm tương tự, gần gũi với điều cấm của Bộ luật Hình sự như các quy định về bảo vệ tính mạng, sức khỏe; bảo vệ quyền sở hữu tài sản của cộng đồng, cá nhân; bảo vệ môi trường... Vì vậy, việc tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự phù hợp với luật tục phục vụ đời sống của người dân địa phương là vấn đề cần được quan tâm hàng đầu trong công tác giáo dục pháp luật hình sự hiện nay.

Bên cạnh đó, ở những vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn, nơi sinh sống của cộng đồng các dân tộc ít người, đôi khi, việc tuyên truyền thông qua Già làng, Trưởng bản, những người có uy tín trong cộng đồng dân cư... lại tỏ ra hiệu quả, và được người dân đón nhận hơn là so với các hình thức truyền truyền hiện đại khác.

Ngoài ra, cần đa dạng hóa, đa cấp độ các hình thức tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự, triển khai trên diện rộng những hình thức mới đang phát huy hiệu quả trên thực tế như mạng internet, xây dựng chuyên mục phổ biến pháp luật hình sự, lựa chọn nội dung tuyên truyền, phổ biến phù hợp với từng đối tượng sao cho có hiệu quả. Ví dụ: tuyên truyền pháp luật thông qua các tác phẩm điện ảnh, phim, chương trình truyền hình... Những thông báo, lời thoại rõ ràng về quy định của Bộ luật Hình sự, hình phạt tù, mức phạt tiền đối với các tội danh lại khiến khán giả nhớ lâu hơn so với ngồi ở Hội trường, hoặc nghe qua loa phóng thanh.

- *Thứ hai*, kết hợp tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự với các hình thức sinh hoạt tín ngưỡng, tôn giáo lành mạnh.

Một mặt, chúng ta cần đẩy mạnh bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, bảo vệ quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo tạo nền tảng cho việc hình thành con người hướng thiện, hướng tới những giá trị nhân văn cao đẹp, không làm tổn hại lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức, lợi ích chung của xã hội, nhà nước. Mặt khác, trong các cộng đồng dân cư khác nhau, nếu mỗi trụ trì, cha đạo, linh mục - những người có sức ảnh hưởng, uy tín với người dân và các tín đồ... là một tuyên viên viên thì có lẽ các quy định của pháp luật hình sự dễ dàng được người dân đón nhận và tuân thủ hơn. Theo đó, chính sách pháp luật của Nhà nước cần hướng đến tạo không gian cho đời sống tín ngưỡng, tôn giáo phát triển, Nhà nước không cần thiết phải can thiệp vào sinh hoạt tín ngưỡng, tôn giáo nội bộ, vốn lành mạnh của cộng đồng dân cư, từ đó gia tăng giá trị cố kết cộng đồng, củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

- *Thứ ba*, công tác tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự cần hướng trọng tâm vào thể hiện những giá trị, vai trò quan trọng của Bộ luật Hình sự, đặc biệt là vai trò trong việc bảo vệ quyền con người, quyền và lợi ích hợp pháp của chính người dân, cá nhân, tổ chức trong xã hội, từ đó làm cho công dân chủ động tham gia vào các hoạt động đấu tranh phòng ngừa và chống tội phạm, chủ động tố giác tội phạm, phát hiện tội phạm, giúp cơ quan chức năng điều tra xử lý người phạm tội. Để làm được điều này, nội dung công tác tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự cần tập trung làm nổi bật trách nhiệm của Nhà nước, quyền và nghĩa vụ của cơ quan công quyền trong việc duy trì, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp cho người dân. Có như vậy mới tạo ra sự chú ý, quan tâm của người dân tới các quy định của pháp luật hình sự.

¹⁴ Nguyễn Thị Tĩnh, *Vận dụng luật tục trong công tác giáo dục pháp luật việc thực hiện pháp luật cho cư dân người dân tộc thiểu số*, Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 01 (281) T1/2015, tr.54.

- *Thứ tư*, mọi phương thức tuyên truyền phổ biến cần phải có sự tham vấn của các chuyên gia, các nhà nghiên cứu về luật học, xã hội và tâm lý học, tránh tình trạng gây hiệu ứng tiêu cực, phản tác dụng khi truyền tuyên phổ biến pháp luật hình sự tới các tầng lớp người dân, đặc biệt là những đối tượng lứa tuổi thanh thiếu niên, tránh hiệu ứng lây lan, bắt chước các hành vi phạm tội.

Bên cạnh đó, cần xây dựng kế hoạch phối hợp giữa chuyên môn và các đoàn thể như Công đoàn, Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ, Hội Nông dân, Hội Cựu chiến binh¹⁵... trong công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự nhằm phát huy sức mạnh tổng hợp của các tổ chức, lồng ghép các hoạt động nhằm phổ biến kiến thức pháp luật cho mọi tầng lớp nhân dân.

- *Thứ năm*, tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của Hội đồng phối hợp phổ biến, giáo dục pháp luật, thường xuyên có kế hoạch, các văn bản đề hướng dẫn, chỉ đạo các cơ quan, ban ngành, đoàn thể và chính quyền địa phương các cấp thực hiện tốt công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự cho người dân. Nâng cao nhận thức của cấp ủy, lãnh đạo các ngành đoàn thể địa phương đối với công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật hình sự. Thực tiễn cho thấy, những thành công cũng như hạn chế đối với công tác phổ biến, giáo dục pháp luật đều xuất phát từ nhận thức của quần chúng. Vì thế, các cấp, các ngành, các đơn vị, cần làm tốt công tác giáo dục, làm rõ vị trí, vai trò của công tác phổ biến, giáo dục pháp luật đối với việc nâng cao ý thức, điều chỉnh hành vi chấp hành pháp luật hình sự của cán bộ nhân dân. Công tác này phải được tiến hành nghiêm túc, thường xuyên của các cấp, các ngành, các đơn vị¹⁶.

- *Thứ sáu*, phát huy vai trò của những người làm công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật ở các cơ quan, tổ chức, thường xuyên kiện toàn, bảo đảm đủ thành phần, có quy chế làm việc rõ ràng để hoạt động theo đúng chức năng, nhiệm vụ được phân công. Bản thân cán bộ làm công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật phải am hiểu các quy định của pháp luật hình sự, cập nhật những thay đổi về chính sách pháp luật hình sự của Nhà nước. Theo đó, Nhà nước cần có kế hoạch bố trí số lượng đội ngũ tuyên truyền viên pháp luật hợp lý, tránh lãng phí ngân sách, dàn trải không hiệu quả. Đội ngũ tuyên truyền viên pháp luật cần được thường xuyên cung cấp tài liệu hướng dẫn nghiệp vụ, tài liệu pháp luật hình sự để phục vụ công tác tuyên truyền của mình. Việc cung cấp thông tin, tài liệu pháp luật hình sự là một trong những nhiệm vụ quan trọng nhằm tăng cường hiệu quả của công tác phổ biến, giáo dục pháp luật.

4. Kết luận

Tuyên truyền, phổ biến tuy không phải là yếu tố duy nhất tác động đến ý thức và lối sống tuân thủ pháp luật hình sự. Nhưng tuyên truyền, phổ biến là một trong những cái quyết

¹⁵ Các lý lẽ đưa ra trên thực tế đều khẳng định không thể phủ nhận vai trò quan trọng của Mặt trận Tổ quốc và các thành viên trong đời sống xã hội tại Việt Nam.

¹⁶ ThS. Đỗ Chí Hiếu, “Nâng cao hiệu quả công tác phổ biến, giáo dục pháp luật cho quần chúng nhân dân trong giai đoạn hiện nay”, Tạp chí Dân chủ và Pháp luật, link: <http://tcdcpl.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/thi-hanh-phap-luat.aspx?ItemID=246> truy cập ngày 25/03/2017.

định cơ bản đến ý thức và hành vi, lối sống tuân thủ các quy định của Bộ luật Hình sự. Việc cân nhắc các đặc điểm tâm lý – xã hội và những nhân tố khác trong việc tuyên truyền phổ biến pháp luật hình sự hình là vấn đề cần được quan tâm trong xây dựng hệ thống các kiến nghị về việc nâng cao hiệu quả của tuyên truyền phổ biến. Đây cũng là một trong những trọng tâm của việc triển khai thi hành Bộ luật Hình sự trên thực tế./.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Thị Duyên Thảo, *Các khía cạnh xã hội của hoạt động giáo dục pháp luật*, Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 18 (322) T9/2016, tr.23-24.
2. Nguyễn Thị Tĩnh, *Vận dụng luật tục trong công tác giáo dục pháp luật việc thực hiện pháp luật cho cư dân người dân tộc thiểu số*, Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 01 (281) T1/2015, tr.54.
3. Th.S.Nguyễn Thanh Tùng, *Quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Khoa học Nội vụ, số 15, 12.2016, tr.40.
4. Bộ luật Hình sự 2015 sửa đổi bổ sung năm 2017.
5. Luật phổ biến, giáo dục pháp luật năm 2012.
6. Nghị quyết 109/2015/QH13 của Quốc hội ngày 27/11/2015 về việc triển khai thi hành Bộ luật Hình sự 2015.
7. <http://tcdcpl.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/thi-hanh-phap-luat.aspx?ItemID=246> truy cập ngày 25/03/2017.
8. <http://tuyen-truyen-pho-bien.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/trao-doi-kinh-nghiem.aspx?ItemID=73> truy cập ngày 03/03/2017.
9. <http://tcdcpl.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/thi-hanh-phap-luat.aspx?ItemID=244> truy cập ngày 21/12/2017.
10. <http://www.hvcsnd.edu.vn/vn/Acedemy/Trung-tam-NC-TPH-va/214/2079/75-toi-pham-hinh-su-la-nguoi-tre.aspx> truy cập ngày 01/03/2017.
11. <http://cand.com.vn/Xa-hoi/Bai-hoc-dau-long-ve-su-kem-hieu-biet-201473/> truy cập ngày 01/03/2017.
12. <http://soha.vn/cu-dan-mang/nay-cac-nha-bao-hay-thoi-cuopgiethieplo-hang-di-20130621074939675.htm> truy cập ngày 20/03/2017.